

MEERJARENBELEIDSPLAN 2022-2026

Stichting 't Walvisvaarders Huisje

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 12 februari 2022

Doelstelling van de Stichting

De Stichting is in 2011 opgericht ter ondersteuning van 't Walvisvaarders Huisje, te Den Hoorn, Texel.

De statutaire doelstellingen zijn samengevat als volgt:

1. het bevorderen van het behoud van de cultuurhistorische waarde, interieur en exterieur, van 't Walvisvaarders Huisje;
2. het verder ontwikkelen en documenteren van de kennis van de geschiedenis van 't Walvisvaarders Huisje en haar bewoners;
3. het bevorderen van het publiek toegankelijk maken van 't Walvisvaarders Huisje en haar geschiedenis.

Hierna gaan we in op:	pagina
1. Achtergrond	3
2. Openstelling	5
3. Behoud van 't Walvisvaarders Huisje	6
4. Collectie	6
5. Documentatie van de kennis	8
6. Publiciteit	8
7. Financiën	9
8. Samenwerking met partners	9

Covid-19

Dit beleidsplan is geschreven nog midden in de Covid-19 pandemie. Het huisje kon in 2020 en 2021 daardoor niet opengesteld en het is nog onduidelijk hoe lang dat duurt. De impact daarvan in de planperiode 2022-2026 is uiteraard nog ongewis.

Achtergrond

De familie van de huidige bewoners heeft het huisje in 1962 gekocht van de Gemeente Texel. Het bevatte nog veel authentieke 18de eeuwse elementen en is in die tijd geheel gerestaureerd onder leiding van Gerrit de Haan (toenmalig directeur van Stichting Texels Museum, de koepel van nu Ecomare, de Oudheidkamer en Kaap Skil). De familie gebruikte het huis als weekend- en vakantiewoning.

Het huisje, in de volksmond een loodshuisje genoemd maar waarvan sinds 2010 bekend is dat het een commandeurswoning was, dateert uit omstreeks 1680.

Het is een rijksmonument, zowel van buiten als van binnen (geregistreerd onder nummer 35243).

Het huis zat sinds 2002 in een onverdeelde boedel. In februari 2011 (geëffectueerd in juni 2011) is het toegedeeld aan Annetje Capitain-Bendien.

De familie Capitain-Bendien, die het huisje nog steeds gebruikt als weekend- en vakantiewoning, heeft in 2011 besloten het huisje open te stellen voor publiek. De aanleiding daartoe was een bezoek van Wilma Eelman aan het huisje tijdens een Open Monumentendag rond 2008 en haar besluit de geschiedenis van de bewoners van dit huisje in kaart te gaan brengen. Met name Ineke Vonk heeft hier een grote bijdrage aan geleverd. De bewonersgeschiedenis voert terug tot 1719. De combinatie van het authentieke 18de eeuwse interieur en deze geschiedenis maakte het tot een bijzonder huis met een verhaal. De publicatie van hun bevindingen in het blad van de Historische Vereniging Texel in september 2010 zorgde voor een enorme toeloop van geïnteresseerden naar het huisje.

HET INTERIEUR

Omdat het huisje tegen het klif van Den Hoorn is opgebouwd, loopt het van voor naar achter sterk af. Dit is met name goed te zien bij binnenkomst door de voordeur, die zicht biedt op de lange gang die doorloopt tot de keuken achter in het huisje. Gelijk links bevindt zich de voorkamer met twee bedsteden. De blauwe beschildering van deze kamer is opvallend voor Texelse begrippen, en vindt mogelijk haar oorsprong in de Zaanstreek, ook omdat de commandeurs Daalder en Walig werkzaam waren voor Zaanse reders.

Op de deur tot deze kamer bevindt zich aan beide zijden een mooi beschilderd middenpaneel in Spaans groen, dodekop (roze tot paars) en Berlijns blauw.

De tweede kamer (voorbij de badkamer) noemen we de 'roze kamer', naar het appelbloesem-roze waarin het houtwerk is geverfd. De grote bedstede die zich hier bevindt is gebouwd in de achttiende eeuw, waar de kleinere bedstede hier in de loop van de negentiende eeuw aan is toegevoegd. De 18^e eeuwse mangaan-kleurige tegeltjes komen uit Harlingen.

Achter in het huisje bevindt zich de keuken, die ondanks de toevoeging van enkele praktische gemakken grotendeels in haar achttiende-eeuwse staat is behouden. De betegelde schouw vormt hier het pronkstuk, maar ook het okergele houtwerk is zeer bepalend voor het aanzicht van de keuken.

Maar liefst 400 personen bezochten het huisje op Open Monumentendag 2010. Daarna stonden regelmatig mensen voor de deur met de vraag even binnen te mogen kijken.

De belangstelling en het enthousiasme waren zo groot, dat besloten werd het huisje open te gaan stellen voor publiek.

Daartoe is op 10 oktober 2011 de Stichting 't Walvisvaarders Huisje opgericht, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 537 37 490.

In 2011 verleende de Gemeente Texel vergunning voor de openstelling.

De primaire doelgroep is de cultuurhistorisch geïnteresseerde vakantieganger, alsmede uiteraard de inwoners van Texel.

Het huisje is klein en vooral kwetsbaar; dus het is niet geschikt voor grote groepen (>20 personen).

Uitgangspunt is om het huisje in bewoonde staat open te stellen.

Het gaat daarbij, naast het interieur van het huisje, om de verhalen over de geschiedenis van het huisje en de bewoners.

't Walvisvaarders Huisje is daarmee een bewoond authentiek huisje dat opengesteld is ter bezichtiging.

Vanaf mei 2012 is het geopend voor publiek.

DE WALVISVAARDERS

Klaas Jacobsz Daalder (geboren ca. 1700) kocht in 1729 dit huisje voor 930 gulden. Hij had toen al een flinke loopbaan als zeeman achter de rug. Vanaf een leeftijd van tien jaar oud (!) ging hij voor acht gulden per maand met zijn oom mee naar Batavia op het VOC-schip 'Huijs ter Hemert'. De daarop volgende jaren heeft hij nog enkele malen op VOC-schepen gevaren. Tussen 1717 en 1725 is hij waarschijnlijk als matroos meegegaan ter walvisvaart. Wat zeker is, is dat hij tussen 1725 en 1744 commandeur is geweest - de hoogste bevelhebber aan boord. In deze periode ving hij 65 ½ walvissen in Straat Davis en Spitsbergen. Hij overleed waarschijnlijk niet lang voor het huwelijk in 1753 tussen zijn dochter Trijntje en Simon Maartensz Walig.

Na het huwelijk trok Simon in bij Trijntje, die vanaf haar geboorte (3 oktober 1730) op de Herenstraat 49 heeft gewoond. De familie Walig uit Huisduinen was, net als de Daalders, vertrouwd met de walvisvaart. Gedurende de achttiende eeuw leverde deze familie maar liefst tien commandeurs. Het beroep van Simon lag dan ook redelijk voor de hand, en vanaf 1754 was ook hij commandeur, na waarschijnlijk enkele jaren ervaring te hebben opgedaan op schepen van zijn familieleden. Tot 1773 voer hij elk jaar richting Spitsbergen, telkens voor dezelfde rederij Claas Taan en Zoonen te Zaandam. Met een totaal vangst van 70 walvissen was hij net als zijn schoonvader behoorlijk succesvol.

Na het overlijden van Simon in 1791 bleef Trijntje tot haar dood in 1798 wonen in dit huis. Uit de boedelinventarisatie die is opgemaakt na haar overlijden blijkt hoeveel welvaart haar vader Klaas en haar man Simon gedurende de achttiende eeuw hadden opgebouwd. Twee generaties aan walvisvaarders hadden van dit huisje aan de Herenstraat een klein paleisje gemaakt.

Openstelling

We streven naar de volgende wijze van openstelling:

- In de periode mei t/m oktober, iedere maandag van 14.00 tot 17.00 uur;
- In de periode van april t/m oktober, tweewekelijks voorlezingen;
- Vertellingen en/of rondleidingen voor groepen op aanvraag;
- Bij bijzondere evenementen, zoals de jaarlijkse open monumentendag.

Bij de openstelling wordt een team van vrijwilligers ingeschakeld, van 8 a 10 personen. Zij krijgen geen beloning noch onkostenvergoeding. De vrijwilligers zijn verzekerd via de door de gemeente afgesloten vrijwilligersverzekering.

Er is een verzekering afgesloten voor onverhoopte aansprakelijkheidsstelling door bezoekers in het huisje.

De entreegelden zijn als volgt:

- Maandagmiddag: € 2 per persoon;
- Lezingen: € 7,50 per persoon;
- Lezingen op aanvraag: € 7,50 per persoon;
- Groepen op aanvraag: van € 3 tot € 7,50 persoon of een vast bedrag per groep.

Behoud van 't Walvisvaarders Huisje

In 2011 en 2012 heeft groot onderhoud, renovatie en restauratie van het huisje plaats gevonden.

Dit betrof een renovatie van de badkamer (voor privégebruik), tevens de vervanging en verplaatsing van de heteluchtverwarmingsinstallatie van de kelder naar de zolder, noodzakelijk voor het behoud van het vochtgevoelige huis. Hierdoor kwam in de kelder een ruimte vrij voor het creëren van een poepdoos in de kelder, tevens toilet voor bezoekers.

De kosten hiervan werden gedragen door van de familie Capitain-Bendien.

Verder is in opdracht van de gemeente in 2012 onderzoek gedaan worden naar de oorzaak van de ernstige wateroverlast, die sinds de vervanging van de gemeentelijke riolering in de Herenstraat in 2007, een groot vochtprobleem veroorzaakt in het huisje en de omringende huizen. In het huisje is veel schade aan het interieur ontstaan. In 2015 heeft de gemeente een drainage aangelegd en aanvullende beschermende maatregelen genomen om verder wateroverlast te beperken.

In 2016/2017 is een grote restauratie uitgevoerd. De laatste grote restauratie was in het begin van de zestiger jaren in de vorige eeuw, ruim vijftig jaar geleden. Na uitvoerige inspecties van onder meer Monumentenwacht was vastgesteld dat grondig herstel van de constructie en muren nodig was.

Een groot deel van het voegwerk is uitgeschraapt en hersteld. Honderden stenen zijn vervangen. Enkele dragende balken zijn vervangen. Een deel van de fundering is opnieuw opgebouwd. De aanhechting van de balken is hersteld en er is een nieuwe dragende balk aangebracht. Het stucwerk op alle muren is volledig afgeschraapt en met een vocht doorlatende laag opnieuw aangebracht. Op meerdere plekken zijn deurkozijnen hersteld. Vervolgens is een groot deel van het houtwerk binnen, waaronder ook enkele bedsteden, opnieuw geschilderd. En is de in de vorige eeuw aangebrachte keuken in een meer authentieke staat teruggebracht.

Collectie

De in het huisje aanwezige inboedel bestaat uit aanschaffingen van de Stichting, giften, spullen in bruikleen en eigendommen van de familie Capitain-Bendien. Deze zijn ter bezichtiging tijdens openstellingen. We streven permanent naar verdere uitbreiding van de collectie.

De reeds aanwezige inboedel willen we verder aanvullen met:

1. Aanschaffingen “authentiek interieur”;
2. Aanschaffingen “Trijntje Daalder”;
3. Aanschaffingen “walvisvaart”;
4. Aanschaffingen “boeken walvisvaart”.

Aanschaffingen “authentiek interieur”. Doel is om het interieur nog verder terug te brengen in authentieke staat.

Uitgangspunt is om zaken te verzamelen die in de loop van de historie van het huis in gebruik hadden kunnen zijn, van de 18de t/m de 20ste eeuw, door de walvisvaarders of andere bewoners.

Aanschaffingen “Trijntje Daalder”. Er is een zeer gedetailleerde lijst beschikbaar met de inboedel uit de nalatenschap van Trijntje Daalder. Doel is om zaken te verzamelen zoals die in de inboedel van Trijntje Daalder.

Uitgangspunt is dat zaken veelal van recenter datum zullen zijn dan uit de achttiende eeuw, maar wel een indruk geven hoe het eruit had kunnen zien in de 18de eeuw.

Aanschaffingen “walvisvaart”. Om voor de bezoekers zichtbaar te maken welke gebruiksvoorwerpen werden gemaakt uit baleinen, walvisbotten e.d. en welke attributen door walvisvaarders werden gebruikt, bouwen we een collectie op.

We hebben een prachtige verzameling in bruikleen van Ineke en Adri Vonk. En we streven naar een verdere uitbreiding.

Uitgangspunt is dat we zaken verzamelen rechtstreeks afkomstig uit de walvisvaart. Objecten gemaakt van overblijfselen van een walvis of specifiek in gebruik en meegenomen door walvisvaarders.

Aanschaffingen “boeken walvisvaart”. Ter documentatie van de gebruiken van de walvisvaart, en ook ter verzameling bouwen we een collectie boeken over de walvisvaart op.

Uitgangspunt is dat boeken gaan over de walvisvaart in de 17de/18de eeuw. Daarnaast ook kinderboeken over walvissen.

De objecten, waaronder de bruikleen zijn, zijn veelal onvervangbaar, maar wel verzekerd met een inboedelverzekering.

Documentatie kennis

In 2014 kwam het eerste boek over 't Walvisvaarders Huisje uit.

Op 6 juni is het eerste exemplaar van "Verhalen over twee Texelse walvisvaarders" geschreven door Ineke Vonk en Wilma Eelman, feestelijk overhandigd aan de burgemeester van Texel, mevrouw Giskes. Het boekje is een uitgave van Zilte Zaken en onze stichting. Het boek maakt deel uit van een serie boekjes met "Verhalen over Texelse".

In 2015 kwam het boek Walvisvaarders uit; over een noodlottige reis naar Groenland. Een boek voor jong volwassenen.

Het boek is fictie, maar wel geschreven rondom de persoon Klaas Daalder, een van de walvisvaarders die in het huisje heeft gewoond.

De schrijfster Bianca Mastenbroek is door Ineke Vonk uitvoerig geïnformeerd over de walvisvaart, en daarover is veel terug te lezen in het boek.

In 2022 zal in eigen beheer een boek worden uitgebracht geschreven door Willem Meuleman. In dit boek komen verhalen over het huisje en haar bewoners, o.m. met diverse interviews. Een tijdloos boek. Met uit de overlevering bekende wetenswaardigheden van lang geleden, een terugblik op het rond 2010 ontdekken van de geschiedenis, ervaringen tijdens de openstellingen in de recente jaren, een kijk op hoe een bewoond huis toch ook opengesteld kan worden en hoe het is om in zo'n authentiek interieur te mogen leven.

Doorlopend zullen we onze documentatie verder aanvullen.

Publiciteit

De doelstellingen zijn als volgt:

- Algemene bekendheid op Texel
- Voorlichting over openingstijden e.d.

Dat doen we door middel van:

- Persberichten e.d. in de media
- Onze website
- Aanmeldingen bij Texel Het Weekend, VVV, e.d.
- Aanmeldingen bij digitale media zoals Texel Plaza
- Posters

Ons beleid daarbij om promotie waar mogelijk kosteloos te doen.

We hebben besloten geen flyers meer te gebruiken vanwege hoge kosten en beperkt effect.

Financiering

De reguliere lasten van het huisje, ook in het kader van het gebruik als tweede huis, zijn uiteraard voor de eigenaar. We willen het huisje niet commercieel verhuren of uitbaten.

Het beleid is om een jaarlijks sluitende begroting te hebben. De reguliere jaarkosten dienen in ieder geval te worden gedekt uit entreegelden.

We streven naar een verhouding van 33/33/33 voor de exploitatiekosten, respectievelijk aanschaffingen/onderhoud collectie, respectievelijk voor reservering voor onderhoud van het huisje.

Bijzondere projecten dienen budgetneutraal te zijn.

In verband met covid-19, waardoor het huisje al sinds 2020 niet kan worden opengesteld, zal dit doel de komende paar jaar waarschijnlijk niet behaald worden.

Voor eenmalige uitgaven (aanschaffingen collectie, groot onderhoud) zullen subsidies en bijdragen noodzakelijk zijn.

Samenwerking met partners

We streven naar een zo breed mogelijke samenwerking met alle partijen die de cultuur-historie van Texel en de daarmee samenhangende activiteiten een warm hart toedragen.

We hebben daartoe samenwerkingafspraken gemaakt met de Stichting Texels Museum, w.o. ook de Oudheidkamer Den Burg en Kaap Skil. We werken ook samen met de Historische Vereniging Texel.

Het gaat hierbij gaan om:

- Kennisdeling;
- Bruikleen van materiaal en interieur;
- Promotie (vermelding in programma's, wandel/fietsroutes e.d.).

Van onder meer de Oudheidkamer, Kaap Skil en de familie Vonk-Uitgeest is inboedel in bruikleen verkregen. Verder werken we met Ecomare/het Texels Museum samen doordat aldooor geboekt kan worden voor rondleidingen.

Met enkele leden van de Historische Vereniging werken we samen op het gebied van verdere kennisvergaring over het huis en haar bewoners.